

ละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์
ภายใต้กรอบทฤษฎีฐานรากมิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน
Thai Television Dramas for the Filipinos
Under the framework of A Grounded Theory of ASEAN Common Denominator
Cultures

กาญจนา โชคเหริยญุชชัย¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอแนวทางการผลิตละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์ภายใต้กรอบ ‘ทฤษฎีฐานรากมิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน’ ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและสารของคนในประเทศฟิลิปปินส์จำนวน 394 คน ผลการวิจัยพบว่า ชาวฟิลิปปินส์เปิดรับละครโทรทัศน์ทางสื่อโทรทัศน์เป็นหลักและมีการอ่านเรื่องย่อละครโทรทัศน์ทางอินเทอร์เน็ต เนื้อหาควรเกี่ยวกับการศึกษาไทยและอาหารไทยโดยสามารถสอดแทรกประเด็นอ่อนไหวได้บ้าง ละครควรมีองค์ประกอบศิลป์สวยงามประณีตและนักแสดงหน้าตาดี สถานที่ถ่ายทำควรนำเสนอวัดและวังไทยโบราณ

คำสำคัญ: ทฤษฎีฐานราก มิติทางวัฒนธรรม อาเซียน ฟิลิปปินส์ การเปิดรับ ข่าวสาร เนื้อหา ละครโทรทัศน์ วัฒนธรรมไทย

Abstract

This article aims to present the guidelines for creating Thai television dramas for the Filipinos under the framework of ‘A Grounded Theory of ASEAN Common Denominator Cultures’. Conducted a survey of the 394 Filipinos, The research found that the Filipinos are mainly accepting television dramas on television channel and read the synopsis on the internet. The content should be about Thai education and Thai food, with some sensitive issues. The drama should have exquisite artistic elements and good-looking actors. The filming location should present ancient Thai temples and palaces.

Key words: grounded theory, cultural dimension, Philippines, information exposure, content, TV drama, culture.

¹ รองศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย Email: kanchana_cho@utcc.ac.th, kchokrie@hotmail.com

บทนำ

อิทธิพลของละครโทรทัศน์นั้นเกิดขึ้นในลักษณะเดียวกันกับอิทธิพลของภาพยนตร์ไทยต่อการสร้างการรับรู้และการกระตุ้นความต้องการด้านการท่องเที่ยวของชาวอินโดนีเซียและชาวจีนที่ต้องการมาเที่ยวในประเทศไทย เพื่อมาตามรอยหนังไทยเรื่อง *Lots in Thailand* เหตุการณ์ในลักษณะนี้ ‘ถือเป็นส่วนผสมที่ลงตัวของหนังไทยกับแหล่งท่องเที่ยวไทย ส่งเสริมให้คนอินโดมาท่องเที่ยวไทยได้มากขึ้น การที่คนอินโดมาเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นนั้นหมายถึงใช้หนังเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับประเทศไทย’ (นิธิ สีแพร, 2557) ทำให้เห็นว่า ละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ที่ส่งออกสามารถเป็นช่องทางเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับประเทศไทย อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมอื่นด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามมิใช่ละครหรือภาพยนตร์ทุกเรื่องจะประสบความสำเร็จในการสร้างการรับรู้ในต่างประเทศ ซึ่ง ฟางหง ศาสตราจารย์ด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยชิงหัว กล่าวถึงกฎแห่งความสำเร็จของละครเกาหลีไว้ในนิตยสาร KOREA (อ้างถึงในบทความเรื่อง ทำไมต้อง "ซีรีส์เกาหลี" เรื่องเล่าจาก "เอเชีย" เดลินิวส์, 25 พฤษภาคม 2557) ความตอนหนึ่งว่า ... ‘ละครเกาหลีเดินเรื่องให้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและสิ่งที่คุ้นเคย สามารถเข้ากับรูปแบบการใช้ชีวิตและความต้องการของผู้บริโภคได้ดี’ สิ่งที่ศาสตราจารย์ฟางหง กล่าวถึงนั้นก็คือ ‘เค้าโครงเรื่อง’ หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า ‘พล็อต (plot)’ ส่วนกิมจิ ฮันบก (วัฒนธรรม) ซัมซุงและฮุนได (เทคโนโลยี) ทั้งหมดคือ ‘สินค้า (products)’ ที่แปลงเป็นเนื้อหา (contents) ใส่ไว้ในละครเพื่อส่งไปยังผู้รับสาร โดยอาศัยคุณลักษณะของละครโทรทัศน์เป็นตัวกลางที่ก่อให้เกิดการซึมซับทีละเล็กทีละน้อยเพื่อสร้างการรับรู้เชิงบวกเพื่อหวังผลเชิงพาณิชย์ สำหรับละครโทรทัศน์ไทยเองจำเป็นต้องมีการค้นหา ‘พล็อต (plot)’ และ ‘สินค้า (products)’ ที่สามารถแปลงเป็นเนื้อหา (contents) สำหรับการสร้างละครโทรทัศน์เพื่อการส่งออกเช่นกัน

กระแสละครโทรทัศน์ในอาเซียน

ความนิยมของละครไทยในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นโดยพบว่าประเทศเวียดนาม ได้เริ่มมีช่องเคเบิลทีวีนำละครไทยเข้าไปออกอากาศ ประเทศกัมพูชานำเข้าละครไทยพากย์ภาษากัมพูชาไปฉายทางโทรทัศน์มากขึ้นในช่วงปี 2558 และสามารถสร้างความนิยมได้มากจนกระทั่ง ‘รัฐบาลกัมพูชาได้ออกกฎหมายฉายละครไทยในช่วงพามไทม์ (prime time) เนื่องจากแย่งความนิยมจากละครท้องถิ่น’ (Nation TV ช่อง 22, วันที่ 29 กันยายน 2559) แต่จากประสบการณ์ตรงพบว่า ในช่วงปี 2561 ละครไทยเรื่อง ‘ข้ามสีทันดร’ ซึ่งเป็นละครเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดได้มีการพากย์และออกอากาศทางโทรทัศน์ในช่วงเวลา 11.00-12.00 น. ในเวลาปกติ นั้นหมายความว่าละครโทรทัศน์ไทยสามารถเข้าไปฉายในประเทศกัมพูชาได้เช่นกัน (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย, 2561) ส่วนในประเทศลาวนั้น พบว่าความต้องการละครไทยเป็นที่นิยมแต่ยังเป็นรองละครเกาหลี (<http://forum.khonkaenlink>.)

ส่วนประเทศอื่นนั้นในช่วงปีที่ศึกษายังไม่พบหลักฐานเชิงวิชาการแต่ พบกระทู้ในเว็บบอร์ดพันทิปหัวข้อ ‘ละครของประเทศไทยนอกจากประเทศลาวกับจีนแล้วมีประเทศอื่นใดอีกที่ชอบดูละครไทย?’² (สมาชิก

² ชื่อกระทู้ที่แท้จริง “ละครของประเทศไทย นั้นนอกจากประเทศลาวกับจีนแล้ว มีประเทศไทยที่ชอบดูละครไทยบ้างครับ? วันที่ 1 กรกฎาคม 2560. เข้าถึงจาก <https://pantip.com/topic/36623614>. เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2560.

หมายเลข 3640380: 1 กรกฎาคม 2560) ซึ่งมีสมาชิกเข้ามาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับละครไทยในอาเซียน บางส่วนกล่าวว่า ‘ยกเว้นบรูโน่ แต่สิ่งโคโปรอาจมีบ้างนิดหน่อย เคยเห็นวัยรุ่นสิงคโปร์ชื่นชอบนักแสดงฮอโรโมน กัน ส่วนลาวพม่า เขมร เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย โดยเฉพาะลาวเขมรดูละครไทยเป็นปกติ ดูแม้กระทั่ง ข่าวสารบ้านเมืองไทย อินโด มาเล ส่วนมากจะชอบไปทางซีรีส์ ละคร ภาพยนตร์ไทย หลายคนรู้จักดาราทไทย พอลโล่ไอจีดาราทไทยกันเยอะ (สมาชิกหมายเลข 3838197: 2 กรกฎาคม 2560) ‘พม่า เอาจ่ายๆ รัฐบาลทั้งรัฐ ดูทีวีไทยครับ’ (สมาชิกชื่อ sunee silen: 2 กรกฎาคม 2560) แต่สมาชิกบางคนกลับแสดงความคิดเห็นว่า ‘เท่าที่ ทราบมีเพื่อนชาวอินโดนีเซียและมาเลเซียชอบดูละครไทยอยู่นะ แต่อาจมีจำนวนไม่มาก’ (สมาชิกชื่อตะแบก บาน: 1 กรกฎาคม 2560) สำหรับประเทศฟิลิปปินส์นั้น จากการศึกษาตามสื่อสังคมออนไลน์ได้พบกระทู้ใน pantip.com หัวข้อ ‘ชาวฟิลิปปินส์ สงสัยทำไมละครไทย ดังกว่าฟิลิปปินส์’ แต่ไม่มีข้อมูลหรือสถิติใดๆ ยืนยัน ได้ แต่มีบางกระแสล่าวว่า ละครไทยไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในประเทศฟิลิปปินส์ เนื่องจากความ แตกต่างของพล็อต (Plots) และเนื้อหา (Contents) (คำผกา³, 2559)

พล็อตและเนื้อหาละครโทรทัศน์ไทยกลุ่มประเทศอาเซียน

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับละครไทยกับอาเซียนพบว่า ความชื่นชอบพล็อตละครไทยใน กลุ่มประเทศอาเซียนมีลักษณะแตกต่างกันไปคือ

อัมพร จิรัฐติกร (2558) ศึกษาละครไทยในอาเซียน พบว่า

‘...ผู้ชมในประเทศต่างๆ นิยมชมชอบละครไทยแตกต่างกันออกไป ผู้ชมชาวกัมพูชาชอบละครแนวชิง รักหักสวาท แอ่งพินัยกรรม รวมทั้งยังชอบละครไทยที่มีคำสอนหรือมีเรื่องกฎแห่งกรรมอยู่ในเนื้อหา

ส่วนผู้ชมชาวเวียดนามชอบละครไทยเนื่องจากมีพล็อตเรื่องน่าตื่นเต้น หักมุม ส่วนผู้ชมชาวพม่านิยม ละครแนวผีเป็นพิเศษ...’

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่าแนวชิงรักหักสวาท ผี หรือบู๊ล้างผลาญนั้นก็คือ ‘พล็อต’ของละคร ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับต้นๆ ที่สร้างความนิยมให้กับละครไทย นอกจากนี้พล็อตละครโทรทัศน์ยังมี องค์ประกอบอื่นๆ ที่เป็นตัวสร้างความสนใจให้กับละครได้ด้วย เช่น องค์ประกอบด้านเนื้อหา และ องค์ประกอบเชิงพาณิชย์อื่นอันได้แก่ นักแสดง สถานที่ที่มีชื่อเสียง หรือองค์ประกอบศิลป์ เป็นต้น

พล็อตละครโทรทัศน์โดยทั่วไปพบว่า มักมีความสอดคล้องกับลักษณะของแต่ละสังคมและรูปแบบการ ดำเนินชีวิตของแต่ละประเทศ คำผกา (2559) กล่าวถึงพล็อตละครโทรทัศน์ของออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกาและ อังกฤษ ดังนี้

‘พล็อตละครโทรทัศน์ของออสเตรเลียมักเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคนภายในครอบครัว พล็อต ละครโทรทัศน์ของอเมริกามีการแสดงถึงความเป็นอยู่ที่หรูหราซึ่งต้องการสื่อให้เห็นว่าความรุดรานั้น ได้มาจากการทำงานหนัก มีเงินและยังสามารถเปลี่ยนระดับชั้นในสังคมได้ด้วย ส่วนพล็อตของอังกฤษ มักแสดงเรื่องราวของชนชั้นกรรมมาชีพซึ่งเป็นระดับเดียวกันกับคนดู นั่นคือการนั่งดูชีวิตของตนเองซึ่ง สื่อให้เห็นถึงความไร้ชนชั้นในสังคม’

³ คำผกา มีชื่อจริงว่า ลักขณา ปันวิชัย เป็นนักเขียนที่เป็นรู้จักในฐานะนักเขียนคอลัมน์และพิธีกรในสถานีวิทยุซีที

ความชื่นชอบพล็อตละครโทรทัศน์ที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศตัวอย่าง เช่น ‘วนิดา’ เป็นละครไทยที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยและเป็นเรื่องแรกที่มีการนำเสนอในประเทศเมียนมาด้วยการพากย์เป็นภาษาถิ่น วนิดาเป็นละครที่ได้รับความนิยมจากชาวเมียนมาเป็นอย่างมาก โครจเรื่องวนิดาเน้นความแตกต่างของชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความนิยมชมชอบพล็อตละครร่วมกันของคนไทยและเมียนมานั้น อาจมาจากทั้งสองประเทศอยู่ในมิติของการให้ความสำคัญกับลำดับชั้นทางสังคมเช่นเดียวกัน (Schwartz, 1992 อ้างถึงใน Zakour, 2004) ทำให้ตั้งสมมติฐานได้ว่าไทยกับเมียนมาหรืออังกฤษอยู่ในมิติทางวัฒนธรรมเรื่องการยอมรับชนชั้นทางสังคมเดียวกัน แต่อยู่ต่างมิติกับออสเตรเลียและอเมริกาที่กล่าวแล้วข้างต้น

การจัดมิติร่วมทางวัฒนธรรมนอกจากจะทำให้เห็นภาพรวมของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมแล้ว ยังทำให้เห็นรูปแบบพฤติกรรมของคนที่อยู่ในมิติเดียวกัน กล่าวคือประเทศที่อยู่ในมิติวัฒนธรรมร่วมกันย่อมชื่นชอบหรือมีพฤติกรรมในลักษณะเดียวกัน นั่นหมายความว่าประเทศที่อยู่ในมิติร่วมทางวัฒนธรรมเดียวกันกับประเทศไทยย่อมมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับคนไทย ซึ่งอนุมานได้ว่าถ้าคนไทยชอบอะไรคนในมิติทางวัฒนธรรมเดียวกันย่อมชอบไปในทำนองเดียวกัน ดังนั้นละครโทรทัศน์ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของคนไทยย่อมเป็นที่ชื่นชอบของคนในประเทศสมาชิกที่มีมิติร่วมทางวัฒนธรรมเดียวกัน ทำให้เห็นประโยชน์ของการนำมิติร่วมทางวัฒนธรรมไปประยุกต์ทำความเข้าใจพฤติกรรมของคนในแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี และประโยชน์ยังขยายไปสู่แนวทางการคัดเลือกละครโทรทัศน์เพื่อการส่งออกสู่ประเทศอาเซียนด้วยเช่นกัน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ทฤษฎีฐานรากมิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน

ทฤษฎีฐานรากมิตินี้ได้รับการพัฒนาขึ้นจากการวิจัยเรื่อง ‘การค้นหามิติร่วมทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบละครโทรทัศน์เชิงพาณิชย์เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมบันเทิงไทยสู่อาเซียน’⁴ ประกอบด้วย 3 มิติภายในแต่ละมิติมีลักษณะตรงกันข้ามกัน คือ (Chokriensukchai: 2019)

⁴ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง ‘การค้นหามิติร่วมทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบละครโทรทัศน์เชิงพาณิชย์เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมบันเทิงไทยสู่อาเซียน’ ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ 2560 และได้รางวัลจากสภาวิจัยในปี 2562

แบบจำลองที่ 1 มิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน

มิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน ทั้ง 3 มิติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ละมิติประกอบด้วยมิตย่อย 2 ส่วนเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

มิติที่ 1: พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร (Behavior of Information Exposure)

เชิงรุก/เชิงรับ (active/passive)

คำอธิบายของมิติ (ข้อเท็จจริง)

มิตินี้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ซึ่งเป็นลักษณะการแสวงหาข่าวสารและการใช้สื่อเพื่อการเข้าถึงข่าวสารที่ตนเองสนใจ

ประเทศที่พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารเชิงรุก (active) หมายถึง ประเทศที่ประชาชนมีลักษณะของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่ตนเองสนใจ เพื่อสนับสนุนหรือเสริมข้อมูลเดิมที่ตนเองมีอยู่แล้ว เป็นข้อมูลจากทั้งในและต่างประเทศ มีการเปิดรับข่าวสารจากหลากหลายแหล่งข่าวทั้งที่เป็นสื่อดั้งเดิม (traditional media) และสื่อใหม่ (new media) เช่น มีการเปิดรับสื่อทีวีควบคู่กับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต สามารถเปิดรับข่าวสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ มีการเปิดรับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นิยมข่าวสารที่เข้าใจง่ายและอ่านเรื่องที่ชอบหลายครั้ง และนิยมข่าวสารที่เข้าใจง่าย ในกลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบไปด้วย **ชาวไทย บรูไน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เมียนมา เวียดนาม สิงคโปร์และอินโดนีเซีย**

ประเทศที่พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารเชิงรับ (passive) หมายถึง ประเทศที่ประชาชนมีลักษณะของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่ได้รับการกำหนดหรือคัดเลือกมาแล้วจากผู้อื่น ไม่นิยมทำการค้นหาข่าวสารเพิ่มเติม มีความพึงพอใจและเพียงพอต่อปริมาณและคุณภาพของข่าวสารที่ได้รับผล เปิดรับข่าวสารผ่านทางสื่อดั้งเดิม (traditional media) เป็นหลัก ข่าวสารควรต้องเป็นภาษาถิ่นมากกว่าภาษาต่างประเทศ ในกลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบไปด้วย **ชาวกัมพูชาและลาว**

มิติที่ 2 : การเปิดรับเนื้อหา (Content Exposure)

หลากหลาย/ครอบงำหนด (variety/ predominance)

คำอธิบายของมิติ (ข้อเท็จจริง)

มิตินี้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับเนื้อหาสาร เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งลักษณะการเปิดรับนั้นมีลักษณะแตกต่างกันคือ

ลักษณะการเปิดรับเนื้อหาที่หลากหลาย (variety) ลักษณะคนมักให้ความสนใจข่าวสารหรือเรื่องราวที่หลากหลาย แพลกใหม่ ดูทันสมัย แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง เป็นไปตามความต้องการของตนเอง มากกว่าการเปิดรับภายใต้กรอบของขนบธรรมเนียมของสังคมโดยรวม เช่น ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย

ส่วนวัฒนธรรมที่มีลักษณะการเปิดรับเนื้อหาที่มีกรอบกำหนด (predominance) คนทั่วไปมีการเปิดรับข่าวสาร เป็นไปตามธรรมชาติ (ไม่ชอบแนววิทยาศาสตร์) เนื้อหาสร้างความสงบ ประรองของสังคม (ไม่ชอบความขัดแย้ง) หรือเรื่องราวที่เฉพาะที่มีความคล้ายคลึงหรือสอดคล้องไปกับวัฒนธรรมของตนเอง การเปิดรับสารคำนึงถึงกรอบของกฎหมายหรือขนบธรรมเนียมของสังคมโดยรวม เช่น กัมพูชา บรูไน เมียนมา ลาว และสิงคโปร์

มิติที่ 3: การเปิดรับวัฒนธรรม (cultural exposure)

เปิดใจ/ยึดมั่นดั้งเดิม (diversity/ adherence)

คำอธิบายของมิติ (ข้อเท็จจริง)

การเปิดใจรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม (cultural diversity) หมายถึง ประเทศที่ประชาชนทั่วไปมีการเปิดใจยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกับของตนเอง มองว่าการรับวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นการรับนวัตกรรมอย่างหนึ่ง มีความพร้อมในการรับและเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมที่ตนเองชื่นชอบ เช่นชาวไทย บรูไน ฟิลิปปินส์ เวียดนามและอินโดนีเซีย

ความยึดมั่นความเลื่อมใสในวัฒนธรรมดั้งเดิม (adherence to traditional culture) หมายถึง ประเทศที่ประชาชนมีลักษณะไม่เปิดรับวัฒนธรรมจากต่างถิ่น คนทั่วไปมีความมั่นคงกับวัฒนธรรมของตนเอง และมีแนวคิดว่าการเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติเป็นการทำลายวัฒนธรรมของชาติ เช่น ประเทศกัมพูชา มาเลเซีย เมียนมา ลาวและสิงคโปร์

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชาวฟิลิปปินส์มีลักษณะการเปิดรับละครโทรทัศน์ที่คล้ายคลึงกันคนไทย ทำให้คาดคะเนได้ว่า ละครโทรทัศน์ที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย ย่อมเป็นที่ต้องการของชาวฟิลิปปินส์ เช่นกัน ซึ่งบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอแนวทางสร้างละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์ภายใต้กรอบแนวคิดมิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอแนวทางการผลิตละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์ภายใต้กรอบทฤษฎีฐานรากมิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจ (survey) ความคิดเห็นของชาวฟิลิปปินส์จำนวน 394 คน ระหว่างกรกฎาคม 2559 ถึงกรกฎาคม 2560 ในประเทศฟิลิปปินส์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสำรวจความคิดเห็นได้สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีแนวคิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (intercultural communication) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมสากล (cultural universals) แนวคิดเกี่ยวกับมิติร่วมทางวัฒนธรรม (Cultural Denominator) แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกเปิดรับสารและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ รวมทั้งยังได้ใช้ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยและเนื้อหารายการวิทยุโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อประมวลสร้างข้อคำถาม โดยเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นสูงกว่า 0.853 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานกระทำโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และทำการทดสอบความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์ ประกอบด้วย 2 ลักษณะสำคัญ คือ (Westerwick, 2015:261)

1. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ ประกอบด้วย ความถี่ ลักษณะละครโทรทัศน์ที่ชื่นชอบ และการใช้ช่องทางการเปิดรับละครโทรทัศน์เพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจ
2. การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ ประกอบด้วย การค้นหาละครโทรทัศน์และข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์ที่เปิดรับ
3. พล็อต (Plots) คือเค้าโครงของเรื่องให้เห็นเด่นชัด ประกอบด้วย พล็อตศาสนา ผี วัยรุ่น สังคมคนรวย แนววิทยาศาสตร์ และความขัดแย้ง
4. วัฒนธรรมไทยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ความเชื่อแบบไทย สิ่งทอและเครื่องประดับของไทย พืชพื้นบ้านของไทย การทำอาหารไทย การแสดงแบบไทย การพยากรณ์ของไทย คติชาวบ้านของไทย การศึกษาไทย การแต่งงานไทย และเรื่องการบำบัดโรคแบบไทย (Chokriensukchai:2019)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์

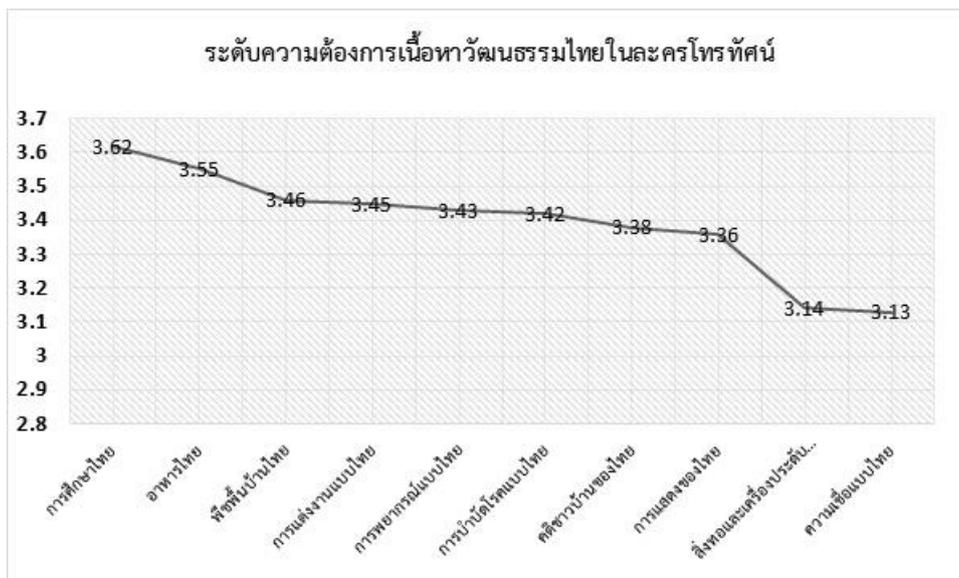
คนฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่นิยมละครที่มีการออกอากาศจบในตอน 30 หรือ 60 นาที ในแต่ละตอนมีประเด็นที่ต่างกัน เช่น ละครแนวสืบสวนสอบสวน แต่ละตอนมีคดียุคที่แตกต่างกัน โดยตัวแสดงหลักคงเดิม เปลี่ยนแค่ตัวประกอบ ส่วนใหญ่นิยมเลือกดูละครเกาหลี เลือกดูละครเพราะเนื้อเรื่อง ผ่านทางช่องทีวีเป็นหลัก

ผลการสำรวจยังพบว่าชาวฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่เปิดรับละครโทรทัศน์เนื่องจากเห็นตัวอย่างละคร (Teaser-Trailer) รองลงมาเปิดรับละครโทรทัศน์เพราะเพื่อนแนะนำ เปิดรับละครโทรทัศน์ต่างชาติที่ไม่ได้ฉายในประเทศเลือกดูละครโดยเฉพาะละครโทรทัศน์จากประเทศเกาหลี มีการเปิดรับละครโทรทัศน์เรื่องที่ชอบหลายรอบ เปิดรับละครโทรทัศน์เพราะอ่านรีวิวในอินเทอร์เน็ต และมีการเปิดรับละครโทรทัศน์เพราะอ่านเรื่องย่อตามอินเทอร์เน็ต

สำหรับพล็อตละครโทรทัศน์นั้นพบว่าชาวฟิลิปปินส์มีความนิยมพล็อตแนววิทยาศาสตร์ ความขัดแย้งวัยรุ่น และพล็อตเกี่ยวข้องกับศาสนาในระดับมาก ส่วนพล็อตเกี่ยวกับสังคมคนรวยและผิในระดับปานกลาง

ความต้องการเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในละครโทรทัศน์

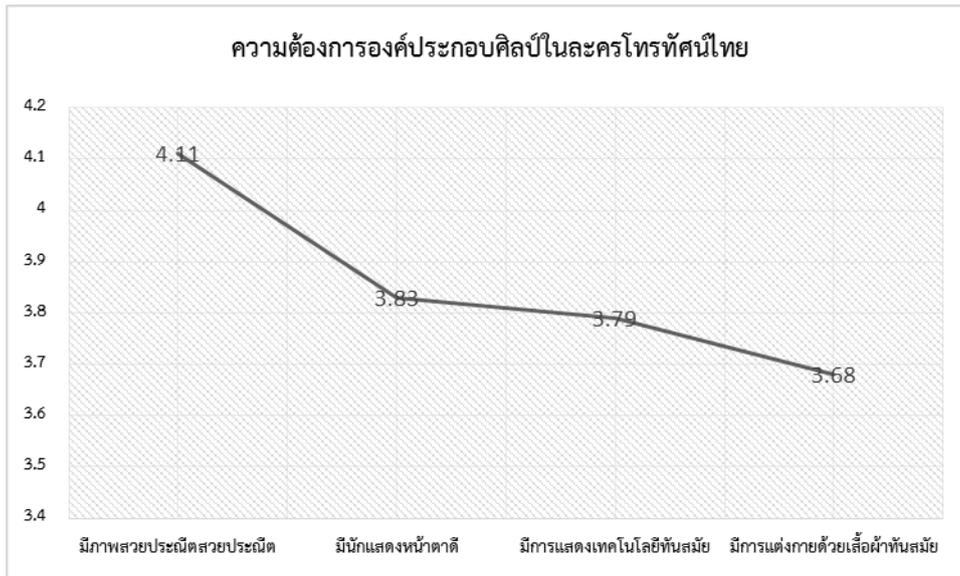
ชาวฟิลิปปินส์มีความต้องการเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในละครโทรทัศน์เกี่ยวกับการศึกษาไทยและอาหารไทยในระดับมาก และพบว่าต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับพืชพื้นบ้านไทย การแต่งงานแบบไทย การพยากรณ์แบบไทย การบำบัดโรคแบบไทย คติชาวบ้านของไทย การแสดงของไทย สิ่งทอและเครื่องประดับไทยและต้องการความเชื่อแบบไทยในระดับปานกลาง ตามลำดับ ดังนี้

กราฟที่ 1 แสดงระดับความต้องการเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในละครโทรทัศน์ของชาวฟิลิปปินส์

ความต้องการองค์ประกอบศิลป์ในละครโทรทัศน์

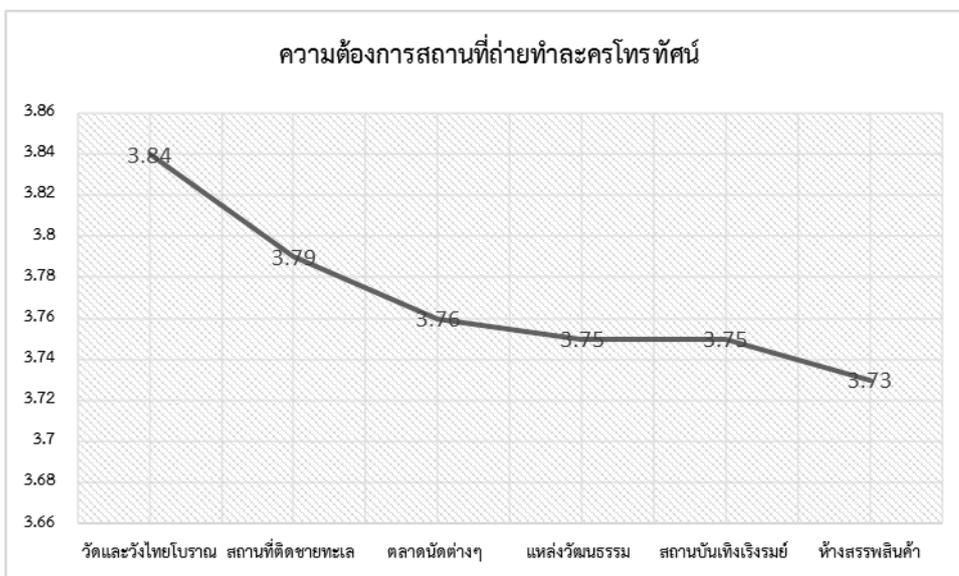
ชาวฟิลิปปินส์มีความต้องการองค์ประกอบศิลป์ในระดับมากคือ ต้องการให้ละครไทยมีภาพสวย ประณีต มีนักแสดงหน้าตาดี มีสภาพแวดล้อม แสดงเทคโนโลยีทันสมัยและมีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าทันสมัยตามลำดับดังนี้

กราฟที่ 2 แสดงระดับความต้องการองค์ประกอบศิลป์ในละครโทรทัศน์ไทยของชาวฟิลิปปินส์

ความต้องการสถานที่ถ่ายทำให้ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทย

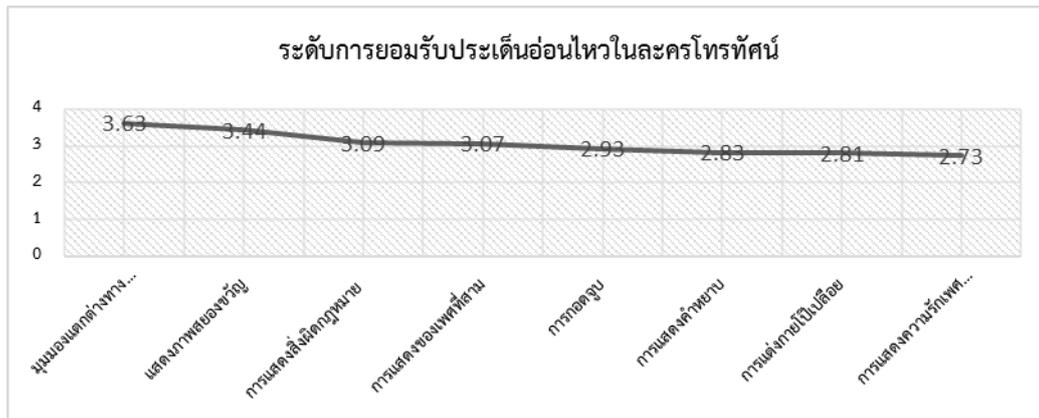
ชาวฟิลิปปินส์มีความต้องการสถานที่ถ่ายทำให้ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยในระดับมากคือ ถ่ายทำในสถานที่วัดและวังไทยโบราณ เช่น วัดพระแก้วหรือพระที่นั่งวิมานเมฆ สถานที่ติดชายทะเล เช่น พัทยา ภูเก็ต หรือหัวหิน ตลาดนัดต่างๆ เช่น จตุจักร หรือตลาดน้ำ แหล่งวัฒนธรรม เช่น เชียงใหม่ อโยธยา หรือสุโขทัย สถานที่บันเทิงเรีงรมย์ เช่น สีส้มหรือถนนข้าวสาร และห้างสรรพสินค้าใจกลางกรุงเทพตามลำดับ

กราฟที่ 3 แสดงระดับความต้องการสถานที่ถ่ายทำให้ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยของชาวฟิลิปปินส์

การยอมรับประเด็นอ่อนไหวในเนื้อหาละครโทรทัศน์

ชาวฟิลิปปินส์มีระดับของการยอมรับประเด็นอ่อนไหวในเนื้อหาละครโทรทัศน์ได้ในระดับปานกลาง คือ การแสดงมุมมองที่แตกต่างทางศาสนา การฆ่าหรือภาพสยองขวัญ การแสดงกลโกง สิ่งผิดกฎหมาย ยาเสพติด โสเภณี การแสดงของเพศที่สาม การกอดจูบ การพูดที่มีคำหยาบของนักแสดง การพูดที่มีคำหยาบของนักแสดง การแต่งกายโป้เปลือยของนักแสดง การแต่งกายโป้เปลือยของนักแสดง และมีการแสดงออกของความรักเพศเดียวกัน ตามลำดับ

กราฟที่ 4 แสดงระดับการยอมรับประเด็นอ่อนไหวในเนื้อหาละครโทรทัศน์ของชาวฟิลิปปินส์

แนวทางการพัฒนาละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์ภายใต้กรอบแนวคิดมิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน

จากแนวคิดมิติร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียนพบว่า ชาวฟิลิปปินส์มีการเปิดใจยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกับของตนเอง มองว่าการรับวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นการรับนวัตกรรมอย่างหนึ่ง มีความพร้อมในการรับและเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมที่ตนเองชื่นชอบ ดังนั้นชาวฟิลิปปินส์จึงเป็นกลุ่มที่พร้อมยอมรับวัฒนธรรมไทยเช่นเดียวกับกับการยอมรับวัฒนธรรมเกาหลี จึงเป็นโอกาสที่ดีในการนำละครโทรทัศน์สอดแทรกวัฒนธรรมไทยเข้าไปนำเสนอในประเทศฟิลิปปินส์

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ พบว่า ชาวฟิลิปปินส์มักให้ความสนใจข่าวสารหรือเรื่องราวที่หลากหลายแปลกใหม่ ดูทันสมัย แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง เป็นไปตามความต้องการของตนเองมากกว่าการเปิดรับภายใต้กรอบของขนบธรรมเนียมของสังคมโดยรวม ทั้งยังนิยมดูละครโทรทัศน์ที่ไม่ได้ฉายในประเทศ ดังนั้นละครโทรทัศน์ไทยสามารถส่งออกไปยังประเทศฟิลิปปินส์ได้ โดยละครโทรทัศน์ควรเป็นละครโทรทัศน์หลายตอนภายใต้โครงเรื่องเดียวกันในแต่ละตอนมีประเด็นที่ต่างกัน อย่างละครโทรทัศน์แนวสืบสวนสอบสวน แต่ละตอนมีคดีที่แตกต่างกัน โดยตัวแสดงหลักคงเดิมเปลี่ยนแค่ตัวประกอบ ลักษณะจบในตอน 30 หรือ 60 นาที

สำหรับพล็อตละครโทรทัศน์นั้นควรให้เป็นแนววิทยาศาสตร์ ความขัดแย้ง วัยรุ่น หรือพล็อตเกี่ยวข้องกับศาสนา หรือผี โดยมีนักแสดงต้องมีหน้าตาดี ละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์นั้น เนื้อหาสามารถสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับเครื่องสำอางไทยที่มีกลิ่นหอม เน้นเรื่องการเสริมความสวยงามของผู้หญิงไทย มีการ

แต่งกายด้วยเสื้อผ้าทันสมัย มีสภาพแวดล้อมที่แสดงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรหลีกเลี่ยงละครที่เน้นแนวคิด เฉพาะเกี่ยวกับความเชื่อของไทยอย่างเช่น ความเชื่อเรื่องพญานาค ซึ่งอาจทำให้เนื้อหาเข้าใจยากในกลุ่มคน ฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตามละครโทรทัศน์ไทยสามารถมีนักแสดงที่เป็นกะเทย ทอม หรือดี นักแสดงแต่งกายไป เปลี่ยนนักแสดงพูดคำหยาบ การแสดงการกอดจูบ การแสดงความรักของเพศเดียวกัน ภาพโหดหรือสยองขวัญ เนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงการกลโกง ยาเสพติด โสเภณี หรือเนื้อหาลบล้างศาสนาได้บ้างในลักษณะเฉพาะที่ต้อง มีสำหรับบางฉากเท่านั้นแต่ก็ต้องระวังโดยอย่าให้มากเกินไป

ละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์ สามารถสอดแทรกแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถานที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ เช่น วัดพระแก้ว หรือพระที่นั่งวิมานเมฆ และแหล่งวัฒนธรรมตามแต่ละภาคของไทย เช่น แหล่งวัฒนธรรมในเชียงใหม่ อยุธยา หรือสุโขทัย มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล เช่น พัทยา ภูเก็ต หรือหัวหิน แสดงห้างสรรพสินค้าใจกลางกรุงเทพ สถานเริงรมย์ เช่น สีสลม ถนนข้าวสาร พัทยา รวมทั้งสามารถ สอดแทรกเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพีชกรศึกษาสมุนไพรไทยเพื่อรักษาความเจ็บป่วย เนื้อหาเกี่ยวกับ อาหารไทยโบราณ ซึ่งอาจเป็นอาหารชาววัง อาหารไทยประยุกต์ อาหารไทยสวยงาม อย่างเช่น การแกะสลัก ผักผลไม้ หรือเรื่องเกี่ยวข้องกับอาหารไทยริมถนน เช่น ข้าวผัด ข้าวราดแกง รวมทั้งการแสดงพิธีกรรมตาม ความเชื่อต่างๆ ของไทย สถาปัตยกรรมท้องถิ่น เช่น บ้านเรือนโบราณ และสะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตใน มหาวิทยาลัยต่างๆ หรือในโรงเรียน การเข้าเรียนในโรงเรียนฝึกฝนต่างๆ รวมทั้งการฝึกอาชีพ ความขัดแย้งทาง กระบวนการคิดระหว่างครูกับนักเรียน เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาระบบการศึกษาไทย เช่น การขาดแคลนโอกาส ทางการศึกษา สถานที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนปัจจุบัน หรือตัวเอกเป็นหมอ

ประเทศฟิลิปปินส์ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายของการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับละครโทรทัศน์ไทย โดยสามารถ กระทำได้ผ่านสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต และสามารถนำเสนอตัวอย่างละครโทรทัศน์ (teaser-trailer) ที่ สามารถเรียกความสนใจได้ดีผ่าน YouTube อีกทั้งยังสามารถกระตุ้นและสร้างความสนใจด้วยการนำเสนอ เรื่องย่อ รูปที่เกี่ยวข้อง เรื่องราวหรือกิจกรรมของเหล่าดารานักแสดงในละครโทรทัศน์ ทำการเสริมด้วยการ เขียนบทวิจารณ์ (review) เรื่องราวในเชิงบวก รวมทั้งสร้างยอดไลค์ (like) ให้กับละครโทรทัศน์เรื่องนั้น ๆ

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบข้อสังเกตที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ชาวฟิลิปปินส์นิยมชมละครเกาหลี นั่นอาจ กล่าวได้ว่า ‘ค่านิยมตะวันตก’ ได้ถูกแทนที่ด้วย ‘ค่านิยมของเอเชีย’ ด้วยกันเอง โดยเฉพาะค่านิยมของเกาหลี ซึ่งนำเสนอผ่านละครโทรทัศน์ ซึ่งพบว่าเกิดขึ้นในหลายประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Appadurai (1998: 31) ที่พบว่า

“แต่เดิมความบันเทิงจากต่างแดนนั้น สหรัฐจะเป็นอันดับหนึ่งและควบคุมชั้ยประเทศในแถบ อาเซียนสร้างภูมิทัศน์จินตนาการ แต่ปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคละครเกาหลีของ คนหนุ่มสาวเอเชียแสดงให้เห็นว่า จินตนาการของคนเอเชียมีความหลากหลายและไม่ถูกครอบงำโดย อิทธิพลตะวันตก ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า ‘จินตนาการ’ ของประเทศในเอเชียส่วนมากเกิดขึ้นจาก อิทธิพลของกลุ่มประเทศเอเชียกันเองโดยเฉพาะเกาหลีใต้”

ละครเกาหลีเป็นที่นิยมในประเทศฟิลิปปินส์รวมทั้งประเทศไทย ความนิยมนั้นสืบเนื่องจากละครเกาหลีมีการดำเนินเรื่องต่อเนื่อง ละคร ดูแล้วเพลิดเพลิน เนื้อเรื่องกระตุ้นให้เกิดความต้องการในสินค้าที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเทคโนโลยี แสดงออกถึงการมีสุขภาพดี ความมีระเบียบวินัย และการทำงานอย่างหนักเพื่อที่จะมีความมั่นคงในอนาคต มีการนำเสนอบ้านที่ทันสมัยและสภาพแวดล้อมที่สะอาด ไม่มีขยะ เทคโนโลยีทันสมัย ถนนหนทางเรียบร้อยสมบูรณ์ (Shim, 2008: 31) ทั้งหมดที่กล่าวมาคือเนื้อเรื่องและการผลิต (production) ของละครที่มีความสวยประณีต ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตละครโทรทัศน์ สำหรับละครไทยนั้นอาจจะมีข้อที่ต้องพิจารณา เช่น ‘เนื้อเรื่องมักแสดงอารมณ์รุนแรง เรื่องราวมักติดอยู่กับการแย่งผัวเมีย ขนชั้นวรรณะ รวยจน คาดเคียดจนจบได้เนื่องจากนำเสนอหลายครั้ง มีสถานที่ในฉากเหมือนกันในหลายเรื่อง’ ทั้งหมดนี้ถือเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาและอาจทำให้ละครไทยไม่สามารถก้าวไปข้างหน้า เนื่องจากผู้ชมสามารถเดาเรื่องในตอนจบได้ ละครไทยต้องมีการปฏิวัติควรมีการวางแผนการผลิตคิดพล็อตแปลกใหม่ การออกจากเรื่องราวเดิมซ้ำไปมา ลบภาพการตบตีการแย่งสามี การหาสามีร้ายร้าย ซึ่งพล็อตเรื่องดังกล่าวไม่เป็นที่นิยมในประเทศฟิลิปปินส์ เนื่องจากมองเห็นผลอันเกิดจากอิทธิพลของละครโทรทัศน์ต่อพฤติกรรมของคนในชาติ

การเปิดรับละครไทยส่วนหนึ่งเป็นเพราะการมีวัฒนธรรมที่คล้ายกัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ชมละครไทยในต่างประเทศตอนหนึ่งว่า ‘วัฒนธรรมของชาวเอเชียมีความคล้ายคลึงกัน ส่งผลให้มีการคุ้นเคยและเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายกว่าเนื้อหาละครจากตะวันตก สิ่งเหล่านี้ทำให้ถือเป็นปัจจัยเชิงบวกต่อการเปิดรับละครโทรทัศน์’(บทสัมภาษณ์ เจิ่น กุก ดาด : แฟนคลับชาวเวียดนาม วันที่ 26 กันยายน 2557) ประเทศฟิลิปปินส์และไทยอยู่ในมิติร่วมกัน ทั้ง 3 มิติ เช่นเดียวกันละครโทรทัศน์ไทยควรศึกษาและนำความคล้ายคลึงนี้มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับโอกาสของละครไทยสำหรับประเทศฟิลิปปินส์ การนำเสนอละครไทยในต่างวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงและหลีกเลี่ยงสิ่งที่คนในแต่ละวัฒนธรรมไม่ชอบ เช่น ประเด็นเรื่องกระเทย เกย์ หรือความรักในเพศเดียวกัน แต่ในประเทศฟิลิปปินส์สิ่งเหล่านี้ถือว่ายอมรับได้ในระดับปานกลาง แต่นั่นหมายความว่า ละครโทรทัศน์สามารถนำเสนอประเด็นเหล่านี้ให้ปรากฏได้บ้างในลักษณะเฉพาะที่ต้องมีสำหรับบางฉากเท่านั้นก็ต้องระวังโดยอย่าให้มากและรุนแรงเกินไป

ละครโทรทัศน์ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือดารานักแสดงต้องมีหน้าตาดี ซึ่งผลการสำรวจนี้สอดคล้องกับคุณสมบัติของละครเกาหลีที่ชาวอาเซียนชื่นชอบเช่นกัน (Shim, 2008: 31) นอกจากนี้ละครโทรทัศน์ไทย สามารถสอดแทรกแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือเกี่ยวข้องกับศาสนา พุทธรวม อีกทั้งควรใช้สถานที่ๆ เป็นแหล่งวัฒนธรรมตามแต่ละภาคของไทยสอดแทรกในเนื้อเรื่องเพื่อสร้างการรับรู้เชิงการท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ว่าหลายประเทศในอินโดจีนต้องการเห็นหรือต้องการมาเยี่ยมชมเมื่อมาท่องเที่ยวในประเทศไทย (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย, 2557, 2559) อีกทั้งควรมีการสอดแทรกสินค้าอุปโภคบริโภคของไทยโดยให้นักแสดงเป็นผู้ใช้สินค้าในเนื้อเรื่องเพื่อเป็นการส่งเสริมสินค้าของไทยให้เป็นที่รู้จักในต่างประเทศด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ยังได้เสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. งานวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำแนวคิดทฤษฎีมิติร่วมทางวัฒนธรรม ไปเพื่อศึกษากับกลุ่มคนในประเทศใดประเทศอื่นๆ เพื่อตรวจสอบพฤติกรรม หรืออาจจะกระทำได้ใน 2 ประเทศเพื่อทำการเปรียบเทียบให้เห็นผลที่ชัดเจนขึ้น
2. งานวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำผลที่ค้นพบเกี่ยวกับพล็อตและเนื้อหาไปเป็นแนวทางในการผลิตละครโทรทัศน์ไทยเพื่อการส่งออกสู่ประเทศอาเซียนหรือเพื่อพัฒนาละครโทรทัศน์ไทยหลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2557). *พฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อ การค้นหาข่าวสาร และการรับรู้วัฒนธรรมไทยสากลเพื่อการสื่อสารท่องเที่ยวสำหรับประชาชนในกลุ่มประเทศอินโดจีน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย. (2559). *พฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อ การค้นหาข่าวสาร และการรับรู้วัฒนธรรมไทยสากลเพื่อการสื่อสารท่องเที่ยวสำหรับประชาชนในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อัมพร จิรัฐติกร (2558). *ละครไทยในอาเซียน*. กรุงเทพมหานครธุรกิจ. 30 พฤษภาคม 2560.
- Appadurai, A. (1998). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Chokriensukchai, K. (2019). A Grounded Theory of ASEAN Common Denominator Cultures. *Journal of Mekong Societies*, 15(1), 111-128. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/186357>
- Shim, D. (2008). 'The growth of Korean cultural industries and the Korean Wave' in Chua BH and Iwabuchi K (eds.) *East Asian Pop Culture: Analyzing Korean Wave*. Hong Kong: Hong Kong University Press.13–31.
- Zakour, A. B. (2004), "Cultural Differences and Information Technology Acceptance" *SAIS 2004 Proceedings*. 26. Retrieved from:<http://aisel.aisnet.org/sais2004/26>. Available at: August 1, 2017.

บทสัมภาษณ์ในสื่อมวลชน

- เจ็ญ ก๊ก ดาด : ชาวเวียดนาม สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ รู้จักอาเซียนผ่านโลกบันเทิงอินโดนีเซีย อสมท. ออกอากาศ วันที่ 26 กันยายน 2557
- คำผกา รายการคิดเล่นเห็น, Voice TV ออกอากาศอาทิตย์ที่ 22.30 – 23.30 2559
- นิธิ สีแพรว รู้จักอาเซียนผ่านโลกบันเทิงอินโดนีเซีย อสมท. ออกอากาศ วันที่ 30 กรกฎาคม 2557
- Nation TV ช่อง 22, วันที่ 29 กันยายน 2559
- ทำไมต้อง "ซีรีส์เกาหลี" เรื่องเล่าจาก "เอเชีย" เดลินิวส์, 25 พฤษภาคม 2557

ข้อมูลจากเว็บไซต์

- สมาชิกหมายเลข 3640380: www.pantip.com เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2560
- สมาชิกหมายเลข 3838197: www.pantip.com เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2560)
- สมาชิกชื่อ sunee silen: www.pantip.com เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2560